

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta saada lausua kiertotalouden strategisesta ohjelmasta ja lausuu seuraavaa:

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kiertotalouden strategisesta ohjelmasta pohjautuu hyvin suoraan ohjelmaa valmistelleen ohjausryhmän raporttiin. Ohjelman tavoitteet ovat hyvin kunnianhimoisia, mutta toimenpiteet niiden saavuttamiseksi jäävät osin hyvin yleiselle tasolle. Kemianteollisuus ry toteaa, että toimenpide-ehdotuksia tulisi syventää ja konkretisoida. Tämä varmistaisi toimenpiteiden riittävyyden ja poliittisen sitoutumisen niiden toteuttamiseen.

Ohjelman näkökulma rajoittuu Suomessa tehtäviin kansallisiin toimiin. Yritykset kuitenkin toimivat osana EU:n sisämarkkinoita ja globaalia toimintakenttää. Esitetyissä toimenpiteissä pitäisikin tarkemmin arvioida, missä määrin ne edellyttävät EU-tason päätöksentekoa ja sääntelyä. Tavoitteena tulisi olla EU:n sisämarkkinat kattava kiertotalous, jossa sääntely ja toimintatavat olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia eri jäsenmaissa.

Kiertotalouden kannusteet

Tässä osiossa todetaan, että "Nykyisessä talousjärjestelmässä luonnonvarojen käytöstä voi aiheutua päästöjä tai haittaa luonnon ekosysteemeille ilman, että haitan aiheuttajalle kohdentuu kustannuksia. Yrityksiltä ja kuluttajilta puuttuu usein taloudellisia kannusteita tehdä kiertotalouden kannalta suotuisia valintoja." sekä " Arvioimme osana Kestävän verotuksen tiekartan valmistelua jäteveron korottamisen ja laajentamisen, maa-ainesveron, kaivosveron, kierrätysteollisuuden

sähköveroluokan alentamisen sekä mahdollisten muiden veromallien mahdollisuuksia edistää kiertotaloutta."

Kestävän verotuksen tiekarttatyö mainitaan monessa aloitteessa. Kemianteollisuus ry on laskenut em. veroista koituvia kustannuksia, jotka ovat merkittävät. Yrityksistä olemme saaneet palautteena, että mikäli luonnonvarojen käyttöä aletaan verottaa, olisi erittäin tärkeää, että kerätyt varat ohjattaisiin takaisin kiertotalousratkaisujen infran, koulutuksen ym. kehittämiseen. Ylipäänsä verotuksen käyttö ohjauskeinona vaatii erittäin laajapohjaisen tarkastelun, joka sisältää yrityksille kohdentuvien vaikutusten perusteellisen selvittämisen. Verosiirtymän vaarana on, että suomalaisten toimijoiden kilpailukyky kärsii.

TKI-rahoituksen lisäämiseen ja parempaan kohdentamiseen otetaan kantaa monessa kohdassa:

"Haluttujen vaikutusten aikaansaaminen edellyttää myös merkittävää panostusta TKI-rahoitukseen. Parhaimmillaan julkinen TKI-rahoitus suuntaa innovaatiotoiminnan fokusta ja kannustaa myös yksityistä sektoria rahoittamaan kiertotaloutta edistäviä kokeiluja ja investointeja. Julkisilla hankinnoilla on mahdollisuus tukea vähähiilisiä ja kiertotalouden mukaisia ratkaisuja."

"Vahvistamme rahoitusta vähähiilistä kiertotaloutta edistävälle TKI- ja ekosysteemit toiminnalle sekä demonstraatio- ja laitosisinvestoinneille. Kohdistamme rahoitusta erityisesti teollisuuden vähähiilisiin ja luonnonvaroja säästäviin tuotanto- ja materiaaliteknologioihin, esimerkiksi hiilidioksidin talteenottoon ja käyttöön. Tuemme uudelleenkäyttöä ja kierrätystä teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisessä sekä keskeisten materiaalien arvoketjuissa. Vahvistamme kiertotalouden tutkimuksesta tulevaa osaamis pohjaa, veturiyritysten rahoitusta sekä vauhditamme hiilineutraalius- ja kiertotalousekosysteemejä kunnissa ja alueilla mm. suuntaamalla kansallista ja EU-rahoitusta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan." "Edistämme kiertotalouden tavoitteita julkisella rahoituksella ja arvioimme EU:n kestävän rahoituksen taksonomian hyödyntämistä kiertotaloutta tukevien hankkeiden rahoituksessa." "Vahvistamme ja kasvatamme kansallisesti merkittäviä kiertotalouden innovaatioekosysteemejä. Haastamme niitä myös kansainvälisiin TKI-kumppanuuksiin ja rahoitusyhteistyöhön (erityisesti Horizon Europe). Kannustamme kiertotalouden innovaatioekosysteemejä nopeampaan kansainväliseen pilotointiin ja kaupallistamiseen tunnistamalla markkinamahdollisuuksia ja kumppanuuksia."

Kemianteollisuus ry kannattaa edellä mainittuja tavoitteita ja yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan panosten tukemista. Jotta tavoitteet saavutetaan, on julkista TKI-rahoitusta kasvatettava siten, että Suomen TKI-panostukset ovat 4 % BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. TKI-panostuksista valtaosa tulee yrityksiltä ja pitkäjänteinen julkinen TKI-rahoitus edesauttaa yrityksiä panostamaan suurempaan TKI-investointeihin.

Veturiyritysten muodostamien innovaatioekosysteemien lisäksi tarvitaan joustavia yritysvetoisia kumppanuusmalleja (yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset), jotka perustuvat osaamiseen ja yhdistävät eri hallinnonalojen julkisia rahoituslähteitä (mm. Suomen Akatemia ja Business Finland). Tärkeänä kannusteena yritysten TKI-toiminnalle olisivat verohuojennukset, jotka koskisivat yritysten

korkeakoulu- ja tutkimuslaitosyhteistyön lisäksi yritysten välistä TKI-toimintaa sekä yritysten omia TKI-henkilökuluja. EU-rahoituksen tehokkaammaksi kotouttamiseksi on varattava riittävästi kansallista vastinrahoitusta ja kehitettävä yrityksille kansainvälistymistä ja verkostoitumista edistäviä palveluja.

Kiertotalousmarkkinoiden vahvistaminen

Periaatepäätöksessä todetaan hyvin, että kiertotalousmarkkinoiden vahvistumista voidaan edistää muun muassa sopivalla ohjauskeinojen yhdistelmällä, kuten kiertotaloutta tukevalla tuotesuunnittelulla, taloudellisilla kannustimilla sekä kiertotaloushankkeisiin liittyvän viranomaisyhteistyön kehittämällä. Kemianteollisuus ry pitää erittäin kannatettavana viranomaisten yhteistyön kehittämistä: "Pilotoimme toimintamallia, jossa eri luvista ja muista lakisäätöistä menettelyistä (rakennuslupa, kaavoitus, ympäristölupa, YVA, kemikaaliturvallisuuslupa yms.) vastaavat paikalliset viranomaiset muodostavat kiertotaloushankkeita tukevan verkoston. Verkostossa yhteistyössä alueen kiertotaloustoimijoiden kanssa sovitetaan yhteen aikatauluja, jaetaan tietoa ja osaamista sekä tuetaan alueellisten kiertotaloushankkeiden valmistelua."

"Edistämme kierrätysmateriaalien markkinoiden vahvistumista. Selvitämme keinoja edistää kierrätysmateriaalien arvon ja markkinan vahvistumista mm. arvioimalla miten kierrätystavoitteet ja digitaaliset markkinapaikat lisäävät kestäviä kierrätysmateriaaleja markkinoilla."

"Mahdollistamme kierrätysmateriaalien markkinoiden kasvun mm. kehittämällä käytäntöjä siitä, miten jätteen luokiteltu materiaali lakkaa olemasta jäte (EoW, End of Waste). Perustamme työryhmän seuraamaan tapauskohtaista EoW-päätöksentekoa ja kehittämään menettelyjä sekä ehdottamaan tarvittavia lainsäädäntömuutoksia."

Tämä tulee toteuttaa mahdollisimman pian, mielellään jo kevään 2021 aikana. Kemianteollisuus ry toteaa, että sivutuotteisiin ja end of waste -statukseen liittyvät käytännöt tulee yhtenäistää ja käsittelyä nopeuttaa ja yksinkertaistaa, jotta materiaalien hyötykäyttö saadaan mahdollisimman sujuvaksi. Valitusmahdollisuuden säilyttäminen on toiminnanharjoittajille tärkeä asia. Tähän asiaan liittyvät olennaisesti myös toimipaikkakohtaisten ympäristölupien avaamisvaatimukset raaka-aineiden käytön muuttuessa. Esitämme kevyemmän ilmoitusmenettelyn mahdollisimman nopeaa käyttöönottoa, kun muutokset eivät olennaisesti muuta yrityksen toimintaa ja ympäristöriskejä.

Luonnonvarojen käytön vähentäminen

Ohjelmassa on otettu kantaa luonnonvarojen käytön vähentämiseen. "Solmimme luonnonvarojen käytön kansallisen sopimuksen Osana sopimusta yritykset ja muut toimijat, mm. kunnat, voivat liittyä ja tehdä vapaaehtoisia sitoumuksia luonnonvarojen käytön vähentämiseksi, uusiomateriaalien käytön lisäämiseksi sekä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämiseksi."

Ohjelmassa mainitaan, että "Vuonna 2035 primääriraaka-aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa." TEM on hyvin esittänyt varauman primääristen raaka-aineiden käytön linjaukseen ja toteaa, että "On varmistettava, ettei tavoite ole ristiriidassa valmisteltavan ilmasto- ja energiastrategian linjausten ja toimenpiteiden kanssa. Fossiilisten raaka-aineiden ja polttoaineiden korvaamisessa on tarvittaessa voitava hyödyntää biopohjaisia raaka-aineita sekä niiden käytön sivuvirtoja.". Kemianteollisuus ry on samoilla linjoilla tässä asiassa, eikä pidä hyvänä kategorisesti esittää luonnonvarojen käytön jäädyttämistä tietylle tasolle, vaan asiassa tehtävien linjausten taustalla tulee olla perusteellinen tarkastelu ja muiden tavoitteiden huomioon ottaminen.

Osaaminen ja koulutus

Kemianteollisuus ry toteaa, että periaatepäätöksessä on otettu hyvin huomioon myös tulevaisuuden osaamistarpeet ja koulutuksen lisääminen: "Sisällytämme kiertotalousosaamisen osaksi koulutusjärjestelmää ja työelämäosaamista. Ennakoimme yhdessä koulutustoimijoiden ja työmarkkinoiden kanssa kiertotalouden osaamis- ja koulutustarpeita. Vauhditamme kiertotalouden sisällyttämistä opetussuunnitelmiin ja tutkintojen perusteisiin ja lisäämme kiertotalouden opetusta Suomen kouluissa. Kannustamme korkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia sisällyttämään kiertotalouden strategiseksi painopistealueeksi. Lisäämme kiertotalouden täydennyskoulutusta opettajille. Vauhditamme yritysten, ammatillisten oppilaitosten, korkeakoulujen, tutki-muslaitosten ja muiden TKI-toimijoiden kiertotalouteen liittyvää yhteistyötä, kumppanuuksia ja tutkimusta."

Kiertotalouden rahoitus

Periaatepäätöksessä todetaan, että kiertotalouden edistämiseen on varattu ympäristöministeriön kehukseen 2,3 milj. € vuosille sekä työ- ja elinkeinoministeriölle 3 milj. € vuosina 2020-2022. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle on varattu ns. tulevaisuusinvestoinneista 38 milj. € kiertotalouden ja kestäväen kasvun avustuksiin vuonna 2020-2021. Ohjelman toteuttamista tukisivat seuraavat nykyisten resurssien lisäksi eri vastuuministeriöiden momenteille kohdennettavat lisäresurssit: vähähiilistä kiertotaloutta edistävälle TKI- ja ekosysteemitoiminnalle sekä demonstraatio- ja laitosinvestoinneille 200-250 milj. € ensisijaisesti EU:n elpymisinstrumentin rahoituksesta vuosien 2021-2026 aikana; julkisia hankintoja, teollisia symbiooseja, ekosysteemien kehittämistä, alueellista kiertotaloustyötä sekä tuotesuunnittelua tukevien toimintamallien rahoittamiseksi 18 milj. € määräraha vuodessa koko kehyskauden; kertaluonteisten toimenpiteiden (skenaariotyö,

sektorisuunnitelmien laadinta, kierrätysmarkkinoiden edistämiseen ja taloudelliseen ohjaukseen liittyvät selvitykset) toteuttamiseen yhteensä 6 milj. € vuosina 2021-2023.

Kemianteollisuus ry pitää hyvänä sitä, että kiertotalouden edistämiseen on varattu merkittävästi rahoitusta eri lähteistä. Yritysten kannalta taloudelliset panostukset ovat olennaisia ja kannustavat investointeihin. On tärkeää tehdä jatkuvaa rahoituksen vaikuttavuuden arviota ja ohjata sen perusteella ohjelman toimenpiteitä.

Ohjelman resursointi ja seuranta

Periaatepäätöksessä todetaan, että ohjelman toteuttamisesta vastaa ja sitä koordinoi perustettava Kiertotalousohjelman johtoryhmä, joka raportoi hallituksen ilmasto- ja energiapoliittiselle ministeriryhmälle. Ohjelman toimenpiteiden kannalta keskeiset sidosryhmien foorumit kytketään tiiviisti omine vastuineen johtoryhmän työhön ja ohjelman toteutukseen. Kemianteollisuus ry toteaa, että ohjelman toimenpiteiden suunnittelussa ja käytännön toteuttamisessa on olennaista olla vahva yritysedustus, joka helpoiten toteutetaan toimialaliittojen kautta. Kemianteollisuus ry ja sen asiantuntijat ovat käytettävissä tässä työssä.

Kunnioitavasti

Pia Vilenius

Kemianteollisuus ry

Vilenius Pia
Kemianteollisuus ry